

AMAlcover va emprar *gent de qui fa fer* en el sentit de 'gent de posició': «hi hagué hostatge preparat o bé a cases religioses o ab famílies de qui fa fer» (BDLC VI, 1910, 120).

Notem també que l'ús de la conjunció copulativa amb el pronom personal (*jo que, ell que* etc.) com a partícula d'èmfasi, d'ús familiar i col·loquial [«Com que la nit abans hi havia hagut escopetades... *ell que*, essent al carrer, me diu ---» (NOLLER, *AlcM*), «Ay! *jo que* no et deia lo que he mester més!» (P. d'A. de PENYA, *Poes. Pop.*, 36)], apareix ja en les obres antigues: «E *nós que* érem en València, vench nos Jacme Alarich ---» (Jaume I, *Cròn.*, cap. 482, VII, 78); «Diu que Moysès era pastor, e vench al mont de Sinai, e véu aquí una gavarrera cremant, ab flors e fulles verdagans... *Ell que* véu allò dix ---» (*Sermons* III, 108.35).²¹

Referent a l'aspecte fonètic, notem que el pronom interrogatiu *què* es pronuncia *ké* en el dialecte balear d'acord amb l'evolució normal del ll. vg. *ē* Evidentment aquesta pronúncia és coneguda també en el parlar del Rosselló, segons es dedueix de la grafia de Saisset: «I bé, li dic, *qua* te pren ara? / *Qua* demanes --- / Da *què* ta plagnas? *Qua* ramougas?» (ed. orig. de Marty, p. 114).

DERIV.: *Quid*, cultisme filosòfic, del neutre ll. *quid* 'què?'. *Quiditat* 'peculiaritat distintiva d'una cosa o persona' [Llull], pres del ll. escolàstic *quiditas*, format de *quid*; *quiditatiu*; *quid pro quo* [Lab. 1840]. *Quòrum*, pres del ll. *quorum* 'de qui' (pl.), emprat a Anglaterra des del S. XVII almenys, com a inici de la fórmula llatina legal que indicava el nombre necessari per tal que una assemblea fos vàlida. *Quòndam* 'que fou' [1359, 1534], pres del ll. *quondam* 'en altre temps'.

Quòniam, pres del ll. *quoniam* 'perquè, puix que' (es pronuncia com *kòniam*): popularitzat en la locució *tros de quòniam* 'talds, beneïtot' [Lab. 1840], per haver-se usat abusivament per alguns, coneixedors del llatí, i per altres poc entenedors en aquesta llengua com sacristans o seminaristes: s'hauria dit de primer del qui havent d'argumentar en una discussió emprà el *quoniam*, i després es queda parat sense saber què afegir (*Arch. Rom.* XI, 1927, 249).

Notem també els compostos cultes: *Quidam* 'subjecte determinat' [Belv. 1805], del ll. *quidam* 'algú, qualque'. *Quòdlibet* 'qüestió a dilucidar a l'arbitri dels participants, no fixada prèviament' [Llull, *Blanq.*; Lab. 1840], del ll. *quodlibet* 'allò que es vulla, qual-sevol cosa'.

CRP.: Els compostos amb l'infinitiu tipus *quefer*, *queviures*, *queménjar* etc.²² s'havien format, com hem dit ja supra, amb *què* en les construccions com *haver (tenir) què fer*, ben comunes en la llengua antiga, amb la pèrdua de la tonicitat de *què* (vegeu-ne l'explicació supra). En el *TbPu.* (1575) apareix *lo que-ñilar* com a substantiu (p. 311), exemple primerenc d'aquests compostos. A continuació donarem la documentació d'aquesta mena de substantius.

Quefer [exemples en el Baró de Maldà (fi S. XVIII),⁶⁰

en Vayreda, en el valencià Fra L. Galiana, *Rond. de Rond.*, 1776 etc.]; aquest mot amb els seus derivats (*aqueferat*, *desqueferat*, *queferós*, *quefereig*) fou tractat ja s. v. *fer* (vegeu-hi); aquí només afegirem un exemple d'*aqueferat* [ja en Lab. 1839], citant d'A. Martínez (de Monóver, Alacant): «Ya estem al primé dia de mona. Es dones estan molt *aqueferaes* en es cases. La dina la despachen pronte» (*Canyissaes*, 80). Notem, a més, que *AlcM* dona un subst. *quefarem* 'preocupació, maldecap' com a usual a l'Empordà amb aquest exemple: «Ai, pobret; té uns *quefarems*»; cf. cast. *quehacer* amb sentit idèntic.

Quemenjar [DTO. 1647 «*Que menjar*: Victus, cibus, cibaria»; el valencià E. Valor en nota marginal al *Dfa.* fa constar que s'usa a la Foia de Castalla i l'empra en les seves *Rond. Val.*: «Li va haver de donar *quemenjar* a banda», «I qui em farà a mi el *quemenjar*?» (*AlcM*)]; exemples de *haver què menjar* (segle XV), supra.

Queviures 'provisions de boca, les coses de menjar' [Belv. 1805; Lab. 1840; exemples de Pons i Massaveu, JCarner, i del llenguatge diari d'Eiv. en *AlcM*]; exemples antics de la construcció verbal *haver què viure* < *haver ab què viure* (supra).

²³ *AlcM* recull a Mall. *quemullar* 'coca o altres pastes destinades a sucuar-ne en xocolata o cafè amb llet', i *que-sentir* 'cosa a lamentar, que sap greu', amb aquest exemple del periòdic mall. «Roqueta» (c. 1887): «Fortuna tindrè si a l'hora menos pensada no em trob amb un *que-sentir*»; veg. també n. 22.

³⁰ *Quetentingues* m. 'arguenells de vímens per a tragar fems, que es giren o s'obren per la part inferior per a descarregar-se' (Ripollès, Garr., Pla de Bages), *AlcM*; format de l'expressió *que te tingues!* cf. la frase *mentre es tingui i no es capgiri!*

⁴⁰ *Quetifets* m. pl. 'discussions, murmuracions': Vayreda «li costava de desempellar-se dels importuns, ab els que sostenia llarchs *quetifets*, fins que, pretextant alguna ocupació urgenta o qualsevulga altra excusa, els deixava ab el dubte de si se les havian ab un infelís o ab qui la sabia més llarga qu'ells» (*Sanch nova* I, cap. xiii, p. 94), «Seria envers mitjanit que varen despertar-me els xiu-xius d'alguns veïns, los qui semblaven estar amb grans *quetifés* (sic), anant d'un llit a l'altre» (*Carlínada*, cap. xiii, p. 221); format de la frase *què t'he fet?*

Qui-sap-lo, -la, adj. i adv. 'molts, gran nombre de, de gran quantitat, en alt grau (ponderant)' (*Dfa.*): amb aquests valors equivalent a *qui sap quant(s)* és expressió popular en el Principat i es troba en molts autors: «I l'endemà ja no varen ser ni dos ni tres, sinó *qui-sap-los*, els que el varen veure en llocs diferents» (RCaselles, *Sots Fer.*, ed. Soc. Cat., 1923, p. 14); altres exemples de Pons i Massaveu, J. Santamaria, JCarner, Sagarra, Llor en *AlcM*. Fou registrat per JCor. en el parlar de moltes localitats: «caminant *qui-sap-lo* [*ki sàb-lu*] s'hi pot arribar en mitja hora» (sentit 1930 a un noi en un poble en el partit jud. de Manresa), «de masies n'hi ha *ki sàb lès*» (a Pinós, Solsonès, 1964, «n'hi ha *ki sàb lès*» (a Cabó, Alt